

Overeenkomsten en verschillen in studie-ervaring en succes Geesteswetenschappen

Maart 2013, G5 project Universiteit Utrecht

Sanne Nooijens, Silvia Rietdijk en Leoniek Wijngaards-de Meij, FSW, UU.

Samenvatting

Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek naar studie-ervaringen bij studenten GW (opleidingen Communicatie- en Informatiewetenschappen, Taal- en Cultuurstudies en Geschiedenis), in het bijzonder naar ervaringen van studenten uit de eerste academische generatie (1^e GS) en niet-Westerse studenten. Er zijn focusgesprekken met studenten en een aantal experts gehouden welke zijn uitgemond in een vragenlijst over studie-ervaringen. Dit verslag bevat zowel de resultaten van de focusgesprekken als de resultaten uit de vragenlijst.

1.1 / 1.2 Keuzes maken, informatievoorziening en begeleiding tijdens de studie

Ongeveer de helft van de studenten geeft aan dat zij vinden dat de universiteit of opleiding niet voldoende informatie verstrekt over de keuze in studierichting en de vrije keuzeruimte. In aanvulling hierop geeft 39% van de studenten aan dat ze graag begeleiding hadden gewild bij de keuzes tijdens hun studie, maar deze niet hebben gehad. Studenten en experts geven aan dat het moeilijk is om informatie te vinden op de websites van de UU. Een positieve uitzondering in de informatievoorziening is volgens studenten de vorige editie van de cursuskrant die hen goed hielp in de zoektocht naar informatie over vakken.

Veel studenten (>80%) maken gebruik van de hulp van de studieadviseur. Dit contact wordt door tweederde van de studenten positief beoordeeld. Weinig studenten lijken hun tutor te kennen. Zij zijn in de veronderstelling dat het tutoraat na het eerste jaar stopt of weten niet wie hun tutor na het eerste jaar is.

1.3 / 1.4 Studie-gedrag en omstandigheden

Naar eigen zeggen missen studenten niet vaak hoorcolleges en werkgroepen. De meeste studenten worden gestimuleerd door hun ouders en kunnen goed met hun ouders over hun studie praten. De belangrijkste belemmeringen die studenten in de focusgesprekken noemden zijn expliciet opgenomen in de vragenlijst. Van de *persoonlijke belemmeringen* is de meest genoemde belemmering ziekte en of familieomstandigheden. De meest genoemde *studiegerelateerde belemmeringen* zijn het niet aan een vak mogen deelnemen, moeite hebben met academische vaardigheden en moeite of vak of studierichting te kiezen. De meeste studenten die werken, werken tussen de zes en de twintig uur per week naast hun studie. Naarmate studenten meer werken, hebben zij het idee dat hun studie meer lijdt onder dit werk.

1.5 Verschillen in studie-ervaring

Over het geheel genomen zijn er weinig verschillen gevonden tussen eerste en niet eerste generatiestudenten met betrekking tot studie-ervaring die betrekking heeft tot facetten van de universiteit en opleiding. Ook tussen Westerse en niet-Westerse studenten zijn weinig verschillen, alleen geven niet-Westerse studenten aan nog minder tevreden te zijn over de informatievoorziening van de opleiding. Ook bij de ervaren belemmeringen zijn er relatief meer niet-Westerse studenten die aangeven moeite te hebben gehad met het kiezen van een studierichting dan Westerse studenten.

Eerste generatiestudenten verschillen wel van niet-eerste generatiestudenten op een aantal achtergrondkenmerken, zoals het goed thuis kunnen studeren, het ervaren van minder stimulans van hun ouders tijdens hun studie en het thuis minder goed over hun studie kunnen praten. Ook werken eerste generatie studenten gemiddeld iets meer uren betaald per week naast hun studie.

1.6 Voorspellen van studiesucces

Opvallend is dat het gemiddeld aantal studiepunten per jaar dat behaald wordt niet voorspeld wordt door geslacht, afkomst of generatie van de student. Bij de andere betrokken opleidingen (Farmacie en de Sociale Wetenschappen) zijn zowel geslacht als afkomst voorspellend voor het studiesucces van de student.

Wel wordt studiesucces voorspeld door enerzijds persoonlijke factoren zoals motivatie van de student voor de studie, ziekte en familieomstandigheden en het gevoel dat de studie lijdt onder betaald werk, en anderzijds door factoren die gerelateerd zijn aan de opleiding zoals moeite met academische vaardigheden en moeite met het kiezen van vakken of een studierichting.

Inleiding

De faculteit Geesteswetenschappen (GW) van de Universiteit Utrecht heeft samen met de faculteiten Sociale Wetenschappen (FSW), Recht, Economie, Bestuur en Organisatie (REBO) en de opleiding Farmacie aan het begin van 2011 subsidie gekregen om studiesucces (waaronder studie-ervaringen) van verschillende groepen studenten in kaart te brengen en waar mogelijk te bevorderen.

Oorspronkelijk was het G5 project enkel gericht op niet-westerse allochtone studenten, omdat is aangetoond dat zij minder snel doorstromen dan autochtone studenten (Brink, 2005). Tijdens de start van het project is het onderwerp verbreed naar eerste academische generatie studenten, ofwel studenten waarvan beide ouders geen hoger onderwijs hebben gevolgd (1^e GS) omdat sommige onderzoeken hebben uitgewezen dat eerste generatie academici ook risico lopen op vertraging en uitval tijdens de studie (bv. Ishitani & DesJardins, 2002; CBS, 1971 deel 2).

Omdat zowel 1^e GS als niet-Westerse (NW) allochtone studenten voor de Universiteit Utrecht relatief onbekende groepen studenten zijn, heeft FSW in december 2011 het initiatief genomen om onderzoek te doen naar studie-ervaringen van studenten en in het bijzonder van deze twee groepen. Bij aanvang van het project was het bijvoorbeeld onbekend of het studiesucces en de studie-ervaringen van 1^e GS en niet-1^e GS bij de UU van elkaar verschillen. Om inzicht te krijgen in de studie-ervaring en succes van de verschillende studenten is een onderzoek uitgevoerd bij de opleiding Farmacie, en de faculteit Geesteswetenschappen en de faculteit Sociale Wetenschappen. Hiervoor zijn eerst focusgesprekken gehouden met studenten en experts van de faculteiten en opleidingen. Naar aanleiding van de focusgesprekken zijn de belangrijkste thema's die aan bod kwamen verwerkt in een vragenlijst die onder tweede en derdejaars bachelorstudenten van deze faculteiten en opleidingen is verspreid.

Deze rapportage richt zich op de studie-ervaringen van studenten GW die naar voren komen uit zowel de vragenlijst als uit de focusgesprekken.

De volgende onderzoeksvragen staan in dit verslag centraal:

Hoe ervaren studenten hun studie bij de Faculteit Geesteswetenschappen en op welke punten verschilt dit tussen 1^e GS en niet-1^e GS, en tussen niet-westerse studenten en westerse studenten?

Kan studiesucces voorspeld worden door geslacht, generatie student, afkomst en ervaren belemmeringen door de student?

In de vragenlijst is er zowel gevraagd naar studie-ervaring in algemene zin (bijvoorbeeld naar de ervaring van studeren in de Universiteitsbibliotheek of thuis) als naar situaties waar de faculteit veranderingen in kan aanbrengen (zoals tutoraat en studieadviseurs). Dit rapport geeft de uitkomsten van het onderzoek bij de faculteit Geesteswetenschappen, twee andere rapporten beschrijven de resultaten van het onderzoek binnen de faculteit FSW en de opleiding Farmacie.

Methoden

De vragenlijst is samengesteld na analyse van eerder gevoerde focusgesprekken, waaraan zowel (niet-)1^e GS als niet-westerse allochtone en autochtone studenten deelnamen.

Respons

Deze vragenlijst is verspreid onder een aantal GW studenten, te weten studenten van de opleidingen Communicatie- en Informatiewetenschappen, Taal- en Cultuurstudies en Geschiedenis. Deze opleidingen zijn gekozen omdat het drie in grote vergelijkbare opleidingen zijn, vanuit verschillende domeinen. Alle 1480 studenten die studeren in het tweede of derde bachelorjaar van deze opleidingen zijn digitaal benaderd om de vragenlijst in te vullen. Studenten hebben één oproep en drie herinneringen per mail ontvangen. In totaal hebben 391 respondenten de vragenlijst ingevuld. Omdat het onderzoek niet op deeltijdstudenten is gericht, zijn de 48 deeltijdstudenten en 2 studenten die ouder zijn dan 36 jaar buiten beschouwing gelaten. De uiteindelijke respons is daarmee 26%.

Vragenlijst

De volledige vragenlijst is te vinden in Bijlage 1. In de vragenlijst zijn de volgende variabelen bevraagd:

Generatie student. Aan de student is gevraagd of minimaal één van de ouders een HBO of WO (bachelor, master, doctoraal) opleiding afgerond heeft.

Afkomst. Aan de student is gevraagd waar hij of zij zelf is geboren, en waar zijn/haar vader is geboren, en zijn/haar moeder. Aan de hand van deze geboortelanden is een student als niet-Westers allochtoon gecategoriseerd wanneer of de student zelf, en/of een of beide ouders in een Niet-Westers land is geboren. De CBS-definitie is hiervoor gebruikt: een niet-Westers allochtoon is een allochtoon met als herkomstgroepering een van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije (CBS-definitie).

Studie-ervaring. In de vragenlijst zijn meerdere vragen opgenomen over de studie-ervaringen van de student. In bijlage 1 zijn deze vragen terug te vinden. Ze centreren zich rondom keuzes maken tijdens de studie en informatievoorziening, studiebegeleiding (studieadviseur en tutoraat), studie-omgeving en gedrag en ervaren studiebelemmeringen.

Studiesucces (niet uit vragenlijst).

Studiesucces is geoperationaliseerd als het gemiddeld aantal studiepunten dat de student behaald heeft per jaar, tijdens de huidige studie. Het aantal behaalde studiepunten is centraal verkregen uit Osiris per studentnummer, en na de koppeling aan de vragenlijst zijn de gegevens uit het bestand verwijderd. Individuele resultaten van studenten zijn uit de gerapporteerde analyses niet te herleiden.

Analyse m.b.t. studie-ervaring

Rapportage studie-ervaring

De vragen met betrekking tot de studie-ervaringen zijn grotendeels gemeten op een 7-puntsschaal (negatief tot positief). De antwoorden op deze vragen worden gerapporteerd in frequentietabellen waarbij in sommige gevallen respectievelijk de positieve en de negatieve antwoordcategorieën samengevoegd zijn om de resultaten overzichtelijk te kunnen rapporteren.

Vergelijking groepen

Wanneer twee groepen studenten vergeleken worden op een continue afhankelijke variabele, wordt de effect-size Cohen's D gerapporteerd (Cohen, 1988). De waarde 0.2 wordt gezien als een klein verschil, 0.5 als een matig verschil en 0.8 als een groot verschil. Ook wordt het 95% betrouwbaarheidsinterval voor het verschil tussen de twee groepen gegeven (Confidence Interval, *CI*; Curran-Everett, 2009). Bij het verschil tussen groepen op dichotome afhankelijke

variabelen is een χ^2 -toets uitgevoerd, waarbij getoetst is met $\alpha = 5\%$. Ondanks dat er meerdere toetsen zijn uitgevoerd is ervoor gekozen om geen correctie op het alpha-niveau uit te voeren aangezien het een verkennend onderzoek is.

Voorspelling studiesucces

Om vast te stellen welke variabelen voorspellers zijn voor het aantal studiepunten dat de student gemiddeld per jaar behaalt, is een multi-pele regressie-analyse uitgevoerd waarin gemiddeld aantal studiepunten de afhankelijke variabele is en de variabelen geslacht, afkomst, generatie en ervaren belemmeringen de voorspellende variabelen zijn.

Beschrijving van de doelgroep

Van alle studenten van het onderzoek bij GeestesWetenschappen is 32,3% een 1^e Generatie Student en 7% van niet-westerse afkomst. Van alle westerse studenten is 31,9% 1^e GS en van de niet-westerse studenten is 37,5% 1^e GS.

Tabel 1. Samenhang academische generatie en afkomst GW

		Westers	Niet-westers	Totaal
1^e GS	Aantal	100	9	109
	Percentage	31,9%	37,5%	32,3%
Niet-1^e GS	Aantal	213	15	228
	Percentage	68,1%	62,5%	67,7%
Totaal	Aantal	313	24	337
	Percentage	100,0%	100,0%	100,0%

Resultaten:

Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Deel 1 geeft de studie-ervaringen weer die zowel in de vragenlijst (zie bijlage 1) als in de focusgesprekken (zie bijlage 2) centraal stonden.

In deel 2 is bekeken welke factoren (geslacht, academische generatie, afkomst en de door studenten aangedragen studiebelemmeringen) het studiesucces van studenten kunnen voorspellen.

Deel 1: Studie-ervaringen

De studie-ervaringen van studenten zijn onderverdeeld in enerzijds ervaringen die te maken hebben met de universiteit, zoals keuze studiepaden/vrije keuzevakken (paragraaf 1.1) en begeleiding door tutor en studieadviseur (paragraaf 1.2). Anderzijds zijn er vragen gesteld over de studieomgeving van de student, zoals de aanwezigheid bij het onderwijs, studeren in de UB of thuis, steun van ouders en werk naast de studie (paragraaf 1.3). Tot slot geeft paragraaf 1.4 een samenvatting van door studenten expliciet genoemde persoonlijke- en studie-gerelateerde belemmeringen die invloed hebben op hun studie-ervaring. De gevonden verschillen tussen eerste generatie studenten en niet-eerste generatie studenten, en tussen niet-Westerse allochtone studenten en Westerse studenten worden in paragraaf 1.5 besproken.

1.1 Keuzes tijdens de studie

1.1.1 Studiekeuzeprocess tijdens de bachelor

Tijdens de focusgesprekken gaf een aantal studenten aan dat het door externe factoren (o.a. veranderingen in het curriculum, beperkte capaciteit van bepaalde vakken en communicatie hierover) soms moeilijk is om hun zelf opgestelde studieplan te voltooien. Zij geven aan hun studie daardoor als een ingewikkelde puzzel te ervaren. In de vragenlijst is expliciet gevraagd naar het keuzeprocess van studenten met betrekking tot de studierichting, vrijekeuzevakken en het gemak waarmee zij denken een overzicht van de vrijekeuzevakken te kunnen maken.

45% van de studenten is het oneens met de stelling dat er voldoende informatie over de studierichting wordt verschaft en bijna een derde van de respondenten geeft aan dat ze het moeilijk vinden om een studierichting te kiezen. Hoewel ruim 50% van de studenten

ontevreden is over de informatie die zij krijgen over vakken die ze kunnen kiezen in de vrije keuze ruimte, vindt 65,4% het gemakkelijk om vakken te kiezen in de vrije keuze ruimte

Tabel 2. Beoordeling keuzeprocess studiepad en vrijekeuzevakken (percentages).

	<i>oneens</i>	<i>neutraal</i>	<i>eens</i>
Ik vind het gemakkelijk om binnen GW een studierichting te kiezen	31.6	11.2	57.2
De opleiding/ UU verschaft voldoende informatie over studierichting	45.5	16.4	38.1
Het is gemakkelijk om vakken in mijn vrije ruimte te kiezen	21.1	13.5	65.4
De opleiding/ UU verschaft voldoende informatie over vrije keuze ruimte	51.3	17.5	31.2
Het is gemakkelijk om een overzicht te maken van vakken die ik in mijn vrije ruimte kan kiezen	42.2	14.7	43.1

Zoekstrategie overzicht mogelijke keuzevakken.

Tijdens de focusgesprekken kwam expliciet naar voren dat de communicatie over zowel de studieloopbaan als over vakken voor studenten te beperkt is (voornamelijk bij geschiedenis). Studenten weten vaak niet waar ze online informatie kunnen vinden, terwijl de experts waarmee gesproken is, vinden dat studenten hiervoor meer moeite kunnen doen. Meer specifiek kwam naar voren dat studenten moeite hebben met het maken van een overzicht met voor hen interessante vakken in de vrije keuze ruimte.

De antwoorden uit de vragenlijst laten een vergelijkbaar beeld zien. Als vervolg op de vraag of het gemakkelijk is om dit overzicht te maken, is de studenten gevraagd hoe en/of waar zij dan zouden zoeken. Uit de antwoorden op deze open vraag blijkt dat studenten GW zeer positief zijn over de cursuskrant. Toch melden zij dat deze sinds afgelopen jaar veranderd is en volgens velen veel minder overzichtelijk en hanteerbaar is geworden.

Wanneer studenten zich breed willen oriënteren (bijvoorbeeld binnen andere faculteiten), dan geven zij aan dat de cursusinformatie van mogelijke keuzevakken onvoldoende vindbaar is. Het verkrijgen van een overzicht van vakken buiten de cursuskrant om wordt beschreven als *'het kan wel maar is erg veel werk'* tot *'onmogelijk'*. Studenten spreken over het ontbreken van structuur binnen de verschillende UU websites waardoor deze onoverzichtelijk zijn en weinig gebruikt worden. Daarnaast vinden zij de zoekfunctie in Osiris te beperkt. Studenten weten niet altijd hoe zij vakken kunnen zoeken die op dat moment niet open staan voor inschrijving. Wanneer zij dit wel weten, dan geeft Osiris geen duidelijk resultaat zonder invoering van de exacte titel of cursuscode, die studenten bij een brede oriëntatie niet tot hun beschikking hebben. Tot slot is de informatie die zij vinden vaak onvolledig of niet up to date.

De vorige versie van de cursuskrant lijkt goed aan te sluiten bij de behoefte van studenten. Daarnaast zouden studenten het erg waarderen als er een faculteitsoverstijgend overzicht bestond van mogelijk te volgen keuzevakken. Er is behoefte aan een duidelijk, snel en logisch te bereiken overzicht.

1.1.2 behoefte aan begeleiding bij studiekeuze

Omdat studenten tijdens de focusgesprekken aangaven moeite te hebben met het kiezen van vakken in de vrije keuzeruimte is hen in de vragenlijst de vraag gesteld of zij behoefte hadden aan begeleiding en of zij deze begeleiding ook gehad hebben. Van de totale groep studenten geeft 30% aan dat zij bij het maken van studiekeuzes geen behoefte hebben gehad aan begeleiding door tutor of studieadviseur. Van de overige 70% die wel behoefte had aan deze begeleiding heeft bijna 39% wel begeleiding gewild, maar niet gehad en 31% heeft de begeleiding wel daadwerkelijk gehad.

1.2 Advies en begeleiding tijdens de studie

De studiebegeleiding was een centraal thema in de focusgesprekken met zowel studenten als experts. Tijdens de focusgesprekken met de studenten kwam voornamelijk de begeleiding vanuit de studieadviseur ter sprake, over begeleiding vanuit de tutor werd niet veel gesproken. In de vragenlijst zijn onder andere vragen gesteld over de mate waarin studenten gebruik maken van tutor en/of studieadviseur en hoe zij het contact hebben ervaren.

1.2.1 Mate van gebruik studiebegeleiding

Van de respondenten heeft 2,9% in het tweede en de daarop volgende jaren alleen de tutor gesproken, 67,4% sprak alleen de studieadviseur, 16,1% sprak beide en 13,5% geeft aan na hun eerste bachelorjaar *geen gesprek* hebben gehad met zowel studieadviseur of tutor.

Tabel 3. Aantal studenten die spraken met tutor en/of studieadviseur

Gesprek Tutor en/of Studieadviseur		
	Aantal	Percentage
Geen gesprek	46	13,5
Tutor	10	2,9
Studieadviseur	230	67,4
Beiden	55	16,1
Totaal	341	100,0

Van de studenten die de tutor bezochten (19,1%) heeft het grootste gedeelte één of twee gesprekken gevoerd. De studieadviseur wordt veel vaker bezocht, in totaal heeft 83,6% van de studenten met de studieadviseur gesproken. De grootste groep spreekt de studieadviseur tussen de een en de drie keer, maar bijna 30% van de studenten heeft meer dan drie gesprekken. Een enkeling heeft zelfs tussen de zeven en de 12 gesprekken.

Tabel 4. Aantal gesprekken ná eerste studiejaar met universitaire begeleiding

	Tutor		Studieadviseur	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
0	276	80,9	56	16,4
1	41	12,0	67	19,6
2	17	5,0	69	20,2
3	3	0,9	56	16,4
4	0	0,0	32	9,4
5	2	0,6	24	7,0
6	2	0,6	10	2,9
7-12			27	7,9
Totaal	341	100,0	341	100,0

1.2.2. De tutor door de ogen van de student

Ervaringen contact tutor

Van de respondenten die een gesprek hebben gehad met een tutor (19,1%) vond iets meer dan de helft het gesprek met de tutor een beetje tot heel nuttig en een op de drie vond gesprek met de tutor niet zo nuttig tot helemaal niet nuttig. Uit de open vraag over de ervaring met de tutor komt hetzelfde beeld naar voren.

Redenen geen contact tutor

Van de studenten die invulden dat ze de tutor nooit hebben gesproken (80,9%) geeft 36,4% aan dat ze niet met de tutor hebben gesproken omdat ze er geen behoefte aan hadden. Een kwart van de studenten (23,5%) geeft aan niet te weten dat ze een tutor hadden of wie hun tutor is. Een kleine groep studenten (7,3%) kon hun tutor moeilijk bereiken en 26,1% van de studenten geeft aan dat er een andere reden is waardoor zij hun tutor nooit gesproken hebben. De meest genoemde reden die deze studenten geven is dat er geen tutoraat meer is na het eerste jaar.

Over het algemeen valt op dat studenten niet naar de tutor gaan, maar wel naar de studieadviseur omdat hen verteld is dat het tutoraat ophoudt na het eerste jaar. Sommige studenten van de studie Taal- en cultuurstudies refereren naar een hoofdrichtingbegeleider, wiens functie volgens de studenten overeenkomsten zou hebben met de tutor.

1.2.3. De studieadviseur door de ogen van de student:

Ervaringen contact studieadviseur

Van de respondenten die een gesprek hebben gehad met een studieadviseur (83,6%) vond 64,9% het gesprek met de studieadviseur een beetje tot heel nuttig, 23,6% vond gesprek met de studieadviseur niet zo nuttig tot helemaal niet nuttig.

Uit de open vraag over de ervaring met de studieadviseur blijkt enerzijds dat de studenten de studieadviseur behulpzaam vinden bij de hulp van uitzonderingsgevallen en verklaringen (handicap of andere persoonlijke problemen). Anderzijds zien de studenten de studieadviseur als een vraagbaak die op een objectieve manier informatie kan reduceren en kan helpen bij de vele keuzes die de studenten tijdens hun studie moeten maken. Negatieve aspecten die studenten noemen zijn lange wachttijden en het feit dat de studieadviseur ze naar de website van de UU verwijst voor hun vraag. Het doorverwijzen naar de website voor een vraag wordt ook aangegeven in het focusgesprek met een aantal experts: studenten zouden volgens hen meer zelf mogen uitzoeken in plaats van meteen naar de studieadviseur te gaan.

Redenen geen contact studieadviseur

Van de studenten die invulden dat ze de studieadviseur nooit hebben gesproken (16,4%) geeft 60,7% van de respondenten aan dat de belangrijkste reden hiervoor is dat ze geen behoefte had om de studieadviseur te spreken, iedereen geeft aan te weten dat er een studieadviseur is. 23,2% kon de studieadviseur moeilijk bereiken en 25,0% gaf een "overige reden" aan. De meest voorkomende redenen die zij noemen zijn: de tutor helpt mij voldoende (en staat dichterbij) en de studie-adviseurs zijn erg druk of slecht bereikbaar..

1.3 Studieomstandigheden van de student

Op basis van focusgesprekken zijn er in de vragenlijst vragen opgenomen over externe omstandigheden die invloed kunnen hebben op de studie-ervaring van de student. Er is onder andere gevraagd naar de werking van de aanwezigheidsplicht, de studieomgeving (studeren in de UB of thuis), de mate waarin de student thuis kan praten over zijn studie en de mate waarin de student betaalde arbeid naast zijn studie verricht. In aanvulling op deze laatste vraag is de studenten gevraagd of zij vinden dat hun studie lijdt onder het werk.

Tabel 5. Het volgen van onderwijs en beoordeling studieomgeving

	<i>oneens</i>	<i>neutraal</i>	<i>eens</i>	<i>nvt</i>
Heb jij vaak een hoorcollege gemist?	74,8	8,6	16,6	-
Heb jij vaak een werkgroep gemist?	93,6	3,6	2,8	-
Is aanwezigheidsplicht een belangrijke reden om onderwijs bij te wonen?	63,4	7,0	28,8	0,9
Ik kan goed studeren in de UB	34,4	8,5	57,1	-
Ik kan goed thuis studeren	19,7	10,6	69,7	-

Verzuim hoorcolleges/werkgroepen en aanwezigheidsplicht

Studenten geven in de vragenlijst aan dat zij amper werkgroepen missen en een op de zeven studenten mist vaak een hoorcollege. De redenen om een hoorcollege te missen variëren (meerdere antwoorden waren mogelijk). De belangrijkste redenen zijn ziekte (94,1%), wanneer het college hen niet nuttig lijkt (57,8%) of als de docent volgens de student niet goed is (34,3%). Bij de analyse van de overige antwoordcategorie valt op dat studenten strategische keuzes maken binnen hun studie. Zo zijn er veel studenten die aangeven dat ze weleens een hoorcollege overslaan, omdat ze aan een opdracht moeten werken of voor een tentamen moeten studeren. Ook komt het vaak voor dat verschillende cursussen overlappen in tijd, waardoor ze een keuze moeten maken welk college ze bijwonen. Voor de werkgroepen is expliciet gevraagd naar de werking van de aanwezigheidsplicht die specifiek voor deze onderwijsvorm geldt. Hoewel het merendeel van de studenten aangeeft dat zij ook zonder aanwezigheidsplicht naar de werkgroepen zouden komen, geeft 29% van de studenten aan dat de aanwezigheidsplicht een belangrijke reden is om een werkgroep bij te wonen.

Studeren in de universiteitsbibliotheek of thuis

Tijdens de focusgesprekken kwam naar voren dat veel studenten graag gebruik maken van een van de werkplekken binnen de universiteit (waaronder de universiteitsbibliotheek). Zij gaven echter aan dat de capaciteit onvoldoende is. Op de vraag of studenten op de

universiteit goed kunnen studeren geeft bijna 35% van de studenten aan niet goed op de universiteit te kunnen studeren, en 57% het antwoord “goed tot heel goed”. Wanneer studenten de vraag invullen over de hun studieplek thuis, dan kan bijna 70% “goed tot heel goed” en 20% niet goed thuis studeren.

Er blijkt een matig negatieve relatie te zijn tussen het effectief thuis kunnen studeren, en effectief kunnen studeren op de universiteit/in de bibliotheek, $r = -.349$. Studenten die thuis beter kunnen studeren, kunnen dat dus wat minder goed op de universiteit. Mogelijk hangt dit samen met de capaciteit van de UB die tijdens de focusgesprekken aan bod kwamen. De studenten gaven aan dat de beschikbare plekken in de UB vaak al vroeg in de ochtend bezet zijn, waardoor zij later op de dag geen plek kunnen vinden om te studeren. Zij zijn daarom genoodzaakt om thuis te studeren.

De rol van ouders bij de studie (praten over studie en stimulans)

Een ruime meerderheid van de studenten (75%) kan met zijn ouders goed over de studie praten. Datzelfde geldt voor de stimulans die de ouders aan hun studerende kinderen geven. Meer dan 80% van de studenten zegt te worden gestimuleerd door hun ouders. Slechts enkele uitzonderingen geven aan dat hun ouders hen helemaal niet stimuleren.

Tabel 6. Steun van ouders tijdens de studie.

	<i>oneens</i>	<i>neutraal</i>	<i>eens</i>
Ik kan goed over mijn studie praten met mijn ouders	17,9	7,6	74,5
Mijn ouders stimuleren me om te studeren	7,3	9,7	83

1.4 Ervaren studiebelemmeringen

1.4.1. Werken naast de studie

Ruim vier op de vijf studenten (82,1%) werkt naast hun studie. 20,2% werkt tussen de 1 en de 8 uur per week, 19,6% werkt tussen de 9 en 12 uur per week, 20,6% werkt tussen de 12 en 20 uur per week en 12% werkt tussen de 20 en de 40 uur per week. Een enkeling (4,8%) werkt nog meer (maximaal 60 uur).

Ruim 70% geeft aan dat hun studie niet erg lijdt onder hun werk, ten opzichte van een vijfde van de studenten die aangeeft dat hun studie wel sterk lijdt onder hun werk. De meest gegeven redenen voor studenten om naast hun studie te werken zijn het opdoen van werk- en/of levenservaring en familieomstandigheden. Een enkeling werkt om zijn verblijfsvergunning te kunnen behouden.

De samenhang tussen de mate waarin de studie lijdt onder het werk en het aantal uur gewerkt, is redelijk sterk, namelijk $r = .602$. Wanneer een student een uur meer gaat werken per week, gaat de voorspelde score met 0.124 punten omhoog. Dit betekent dat een student die tien uur meer werkt, 1.24 punt hoger zal scoren op de vraag in hoeverre zijn studie lijdt onder zijn werk. Aangezien de mate waarin de studie lijdt onder werk is gemeten op een 7 puntsschaal is dit een behoorlijke verschuiving.

Tabel 7. Aantal uren die studenten werken naast hun studie.

<i>Aantal uren werk</i>	<i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
0 uur	61	17,9%
1 - 8 uur	69	20,2%
9 - 12 uur	67	19,6%
13 - 20 uur	70	20,6%
21 - 60 uur	16	4,8%
ontbrekend	58	17%
Totaal	341	100%

1.4.2 Ervaren belemmeringen

Tijdens de focusgesprekken brachten studenten een aantal belemmeringen naar voren. In de vragenlijst is gevraagd of studenten deze belemmeringen tijdens hun studie zijn tegengekomen. De meest ervaren *persoonlijke belemmeringen* zijn ziekte of familieomstandigheden (37%) en het hebben van weinig motivatie (25,8%). De meest voorkomende *studiegerelateerde belemmeringen* zijn het niet aan een vak mogen deelnemen

(30,8%), moeite met academische vaardigheden (24,3%) en moeite met het kiezen van vak of studierichting (25,5%). Een op de tien studenten geeft aan moeite te hebben met de Engelse taal.

Ruim een kwart van de studenten geeft aan (ook) andere belemmeringen ervaren te hebben. Zij noemen naast gangbare nevenactiviteiten (werk, topsport, hobby's, en verenigingswerk) belemmeringen die te maken hebben met de studieopbouw en het kiezen van cursussen. Veel studenten geven aan dat cursussen regelmatig veranderen, naar een ander blok verschuiven of verdwijnen, terwijl deze verplicht waren voor hun curriculum of onderdeel van hun gemaakte planning. Ook zijn er soms problemen met ingangseisen of onduidelijke/onjuiste informatie over de vakken en over de verplichte onderdelen en ingangseisen voor een vak of voor een master, die studenten problemen bezorgen.

Tabel 8. Ervaren studiebelemmeringen

	Percentage	1e GS	NW
<i>Persoonlijke belemmeringen</i>			
Weinig motivatie voor de studie	25,8	23,2	38,5
Sommige vakken erg zwaar	21,7	17,9	19,2
Ziekte of familie-omstandigheden	37,2	38,4	42,3
Te veel tijd kwijt aan werk of familie	18,5	22,3	26,9
<i>Studie-gerelateerde belemmeringen</i>			
Moeite met de Engelse taal	9,7	5,4	3,8
Moeite met de Nederlandse taal	1,2	0,9	0,0
Moeite met academische vaardigheden	24,3	23,2	34,6
Moeite of vak of studierichting te kiezen	25,5	29,5	46,2*
Niet aan vak mogen deelnemen	30,8	30,4	23,1
Ik heb geen belemmeringen	9,4	8,0	3,8
Anders, namelijk	26,4	31,2	19,2

1.5 Verschillen tussen groepen naar generatie en afkomst

Studie-gerelateerde aspecten

Er zijn geen verschillen gevonden tussen 1^e GS verschillen en niet-1^e GS, noch tussen NW en Westerse studenten als het gaat om het verzuim bij hun studie, de mate waarin de studenten gebruik maken van studiebegeleiding en de behoefte aan begeleiding bij de studiekeuze.

Met betrekking tot het nut van de studie-adviseur zijn studenten over het algemeen positief (zie 1.2), maar zijn 1^e GS positiever dan niet 1^e GS (95% CI [0.03;0.91], $d = .26$). Daarnaast zijn de studenten gemiddeld niet erg positief over de informatievoorziening door de universiteit (zie 1.1), maar Westerse studenten zijn iets positiever over de informatieverstrekking en het aanbieden van hulp bij keuzes over vakken en studierichting door de universiteit dan niet-Westerse studenten (zie tabel 9).

Tabel 9, betrouwbaarheidsintervallen voor verschillen NW en W over informatie voorziening

	95% CI	d
Ik vind het gemakkelijk om binnen GW een studierichting te kiezen	0.44 ; 2.77	0.57
De opleiding/ UU verschaft voldoende informatie over studierichting	0.06 ; 2.40	0.42
Het is gemakkelijk om vakken in mijn vrije ruimte te kiezen	0.00 ; 1.22	0.40
De opleiding/ UU verschaft voldoende informatie over vrije keuze ruimte	0.04 ; 1.59	0.43

Omstandigheden thuis

Studenten geven aan het prettig te vinden om thuis te studeren, en relatief geven nog meer 1^e GS aan thuis goed te kunnen studeren ten opzichte van niet-1^e GS (95% CI [0.11;0.79], $d = .29$). Zowel 1^e GS en niet-1^e GS verschillen in de mate waarin zij goed met hun ouders over hun studie kunnen praten, als ook Niet Westerse (NW) studenten van Westerse (W) studenten; meer niet-1^e GS en Westerse studenten geven aan goed met hun ouders over hun studie te kunnen praten (resp. 95% CI [0.43;1.20], $d = .52$). Ook hebben 1^e GS het gevoel dat hun ouders hun minder stimuleren hun best te doen voor hun studie (resp. 95% CI [0.02;0.66], $d = .25$).

Deel 2: Voorspellen van studiesucces

Het studiesucces van studenten is beoordeeld als het gemiddeld aantal behaalde (geregistreerde) studiepunten vanaf het moment waarop de student gestart is met zijn of haar studie tot en met augustus 2012. Om te kijken of generatie, afkomst, geslacht en de belemmeringen die studenten aangeven ook daadwerkelijk gerelateerd zijn aan de mate van studiesucces, zijn onderstaande analyses gedaan waarin het studiesucces voorspeld door deze variabelen.

Tabel 10. Voorspellers van studiesucces (gemiddeld aantal studiepunten en zelfrapportage).

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>
Geslacht (vrouw)	-1.92	1.50	-1.29
Niet Westers allochtoon	-0.40	2.33	-0.17
Niet 1 ^o GS	-2.25	1.34	-1.68
<i>Persoonlijke belemmeringen</i>			
Weinig motivatie voor de studie	-5.26*	1.45	-3.63
Sommige vakken erg zwaar	0.87	1.62	0.54
Ziekte of familieomstandigheden	-3.33*	1.50	-2.54
Te veel tijd kwijt aan werk of familie	1.18	1.84	0.64
Studie lijdt onder werk ¹	-0.84*	0.41	-2.07
<i>Studie-gerelateerde belemmeringen</i>			
Moeite met academische vaardigheden	-3.54*	1.50	-2.36
Moeite met de Engelse taal	-0.22	2.16	-0.10
Moeite met de Nederlandse taal	-7.38	5.68	-1.30
Niet aan vak mogen deelnemen	-2.13	1.36	-1.57
Moeite met kiezen vakken of studierichting	-3.31*	1.50	-2.21

¹ *Studie lijdt onder het werk is op een 7-puntschaal gemeten, in tegenstelling tot de overige belemmeringen (ja/nee), *significant bij $\alpha = .05$*

Geslacht en achtergrondvariabelen

De factoren geslacht, generatie student (1° GS vs. Niet 1° GS) en niet Westers allochtoon zijn als voorspeller van studiesucces meegenomen. Er zijn geen significante hoofdeffecten van geslacht, afkomst en generatie op gemiddeld aantal behaalde studiepunten per jaar.

Persoonlijke belemmeringen

Van de ervaren persoonlijke belemmeringen zijn drie variabelen voorspellers van het studiesucces. Als een student aangeeft dat hij weinig motivatie heeft voor zijn studie, belemmerd is door ziekte of familieomstandigheden, of dat de studie lijdt onder (betaald) werk, behaalt de student gemiddeld minder studiepunten per jaar (zie tabel 10). Studenten die weinig motivatie hebben voor hun studie behalen gemiddeld 5,26 studiepunten minder en studenten die door ziekte of familieomstandigheden belemmerd zijn behalen 3,33 studiepunten minder. Bij elk punt dat de student hoger scoort op 'heb je het idee heeft dat je studie lijdt onder je werk' behaalt hij 0.84 studiepunt minder.

Studie-gerelateerde belemmeringen

Van de studie-gerelateerde belemmeringen behalen de studenten die aangeven moeite te hebben met academische vaardigheden gemiddeld 3,53 studiepunten minder per jaar. Studenten die hebben aangeven moeite te hebben met het kiezen van vakken of studierichting behalen gemiddeld 3,49 studiepunten minder. Opvallend is dat de studenten die moeite hebben met de Nederlandse taal gemiddeld 7,38 studiepunten minder behalen, maar deze voorspeller is niet significant. Dit heeft te maken met de kleine groep studenten die aangaf met deze belemmering te kampen (1,2%, zie 1.4). Er is in de steekproef een gebrek aan power om de samenhang tussen deze belemmering en het aantal behaalde studiepunten aan te tonen.

Samenvatting

Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek naar studie-ervaringen bij studenten GW (opleidingen Communicatie- en Informatiewetenschappen, Taal- en Cultuurstudies en Geschiedenis), in het bijzonder naar ervaringen van studenten uit de eerste academische generatie (1^e GS) en niet-Westerse studenten. Er zijn focusgesprekken met studenten en een aantal experts gehouden welke zijn uitgemond in een vragenlijst over studie-ervaringen. Dit verslag bevat zowel de resultaten van de focusgesprekken als de resultaten uit de vragenlijst.

1.4 / 1.2 Keuzes maken, informatievoorziening en begeleiding tijdens de studie

Ongeveer de helft van de studenten geeft aan dat zij vinden dat de universiteit of opleiding niet voldoende informatie verstrekt over de keuze in studierichting en de vrije keuzeruimte. In aanvulling hierop geeft 39% van de studenten aan dat ze graag begeleiding hadden gewild bij de keuzes tijdens hun studie, maar deze niet hebben gehad. Studenten en experts geven aan dat het moeilijk is om informatie te vinden op de websites van de UU. Een positieve uitzondering in de informatievoorziening is volgens studenten de vorige editie van de cursuskrant die hen goed hielp in de zoektocht naar informatie over vakken.

Veel studenten (>80%) maken gebruik van de hulp van de studieadviseur. Dit contact wordt door tweederde van de studenten positief beoordeeld. Weinig studenten lijken hun tutor te kennen. Zij zijn in de veronderstelling dat het tutoraat na het eerste jaar stopt of weten niet wie hun tutor na het eerste jaar is.

1.5 / 1.4 Studie-gedrag en omstandigheden

Naar eigen zeggen missen studenten niet vaak hoorcolleges en werkgroepen. De meeste studenten worden gestimuleerd door hun ouders en kunnen goed met hun ouders over hun studie praten. De belangrijkste belemmeringen die studenten in de focusgesprekken noemden zijn expliciet opgenomen in de vragenlijst. Van de *persoonlijke belemmeringen* is de meest genoemde belemmering ziekte en of familieomstandigheden. De meest genoemde *studiegerelateerde belemmeringen* zijn het niet aan een vak mogen deelnemen, moeite hebben met academische vaardigheden en moeite of vak of studierichting te kiezen. De meeste studenten die werken, werken tussen de zes en de twintig uur per week naast hun studie. Naarmate studenten meer werken, hebben zij het idee dat hun studie meer lijdt onder dit werk.

1.5 Verschillen in studie-ervaring

Over het geheel genomen zijn er weinig verschillen gevonden tussen eerste en niet eerste generatiestudenten met betrekking tot studie-ervaring die betrekking heeft tot facetten van de universiteit en opleiding. Ook tussen Westerse en niet-Westerse studenten zijn weinig verschillen, alleen geven niet-Westerse studenten aan nog minder tevreden te zijn over de informatievoorziening van de opleiding. Ook bij de ervaren belemmeringen zijn er relatief meer niet-Westerse studenten die aangeven moeite te hebben gehad met het kiezen van een studierichting dan Westerse studenten.

Eerste generatiestudenten verschillen wel van niet-eerste generatiestudenten op een aantal achtergrondkenmerken, zoals het goed thuis kunnen studeren, het ervaren van minder stimulans van hun ouders tijdens hun studie en het thuis minder goed over hun studie kunnen praten. Ook werken eerste generatie studenten gemiddeld iets meer uren betaald per week naast hun studie.

1.6 Voorspellen van studiesucces

Opvallend is dat het gemiddeld aantal studiepunten per jaar dat behaald wordt niet voorspeld wordt door geslacht, afkomst of generatie van de student. Bij de andere betrokken opleidingen (Farmacie en de Sociale Wetenschappen) zijn zowel geslacht als afkomst voorspellend voor het studiesucces van de student.

Wel wordt studiesucces voorspeld door enerzijds persoonlijke factoren zoals motivatie van de student voor de studie, ziekte en familieomstandigheden en het gevoel dat de studie lijdt onder betaald werk, en anderzijds door factoren die gerelateerd zijn aan de opleiding zoals moeite met academische vaardigheden en moeite met het kiezen van vakken of een studierichting.

Conclusie en aanbevelingen

Een aantal aspecten rondom de keuzes die studenten moeten maken tijdens hun studie en de begeleiding die ze daar bij krijgen vallen op. Hoewel studenten de weg naar de studieadviseur lijken te vinden en over het algemeen tevreden zijn over dit contact, zijn de studenten weinig bekend met hun tutor. Een derde van de studenten geeft aan moeite te hebben met het maken van keuzes voor hun studiepad en ruim een derde van de studenten geeft aan graag begeleiding bij de keuzes gehad te maken, maar deze niet te hebben gekregen. Daarnaast geven de studenten aan dat zij tevreden waren over de cursuskrant, maar dat deze sinds de laatste wijziging een stuk minder handzaam is geworden. Tot slot komt herhaaldelijk naar voren dat studenten het samenstellen van hun studieplan als een belemmering te ervaren; (verplichte) cursussen verdwijnen soms tijdens hun bachelorstudie waardoor studenten opnieuw hun studieplan moeten maken.

Informatievoorziening op het gebied van studiekeuzes en vrije keuze vakken naar studenten toe is daarom een belangrijk aandachtspunt. Het is raadzaam om structuur aan te brengen in digitale informatievoorziening. Mogelijk kan meer digitale structuur en helderheid online studenten helpen zelfstandig keuzes te maken voor hun studiepad en hun vrije keuzeruimte. Het zou tegelijkertijd een ontlasting kunnen zijn voor de studieadviseur die momenteel (naar tevredenheid van studenten) veelvuldig wordt bezocht.

GW is op dit moment bezig met de invoering van vakkenpakketten in de bachelor (start Bachelor 1 in 2013-2014) om de keuzestress van de studenten te reduceren. Door vorming van "onderwijscommunities" (docenten die pakketten van vakken verzorgen en studenten die deze vakken volgen) wil de faculteit de kloof tussen student en faculteit of opleiding verkleinen. Deze ontwikkeling ligt geheel in lijn met de wens van studenten die in dit rapport naar voren komt.

Uit het rapport komt naar voren dat ongeveer een op de drie studenten een eerste generatie student is, en dat er weinig verschillen zijn tussen eerste generatie studenten en niet-eerste generatiestudenten. Eerste-generatie studenten verschillen niet op de studiegerelateerde factoren, maar wel op een aantal achtergrondvariabelen, zoals het aantal uren betaald werk naast de studie en het gestimuleerd worden door ouders. Speciale aandacht voor eerste-generatie studenten lijkt daarom vooralsnog niet nodig. De groep niet-Westerse studenten is relatief klein, en er worden relatief weinig verschillen gevonden tussen niet-Westerse en Westerse studenten. Wel geven niet-Westerse studenten aan meer moeite te hebben met het kiezen van vakken en een studierichting en ontevredener te zijn over de informatievoorziening of studiekeuzes. Deze informatie kan meegenomen worden door tutores en studieadviseurs.

Dit rapport kan gezien worden als een nulmeting op het gebied van studie-ervaringen aan de faculteit Geesteswetenschappen. De vragenlijst zou over een aantal jaren opnieuw afgenomen kunnen worden om te kijken of de huidige situatie zoals gewenst is veranderd. Het is om twee redenen aan te raden deze studie te herhalen: enerzijds om te achterhalen hoe de eerder genoemde invoering van vakkenpakketten door studenten worden beoordeeld. Anderzijds is het denkbaar dat wanneer het aantal studenten van niet westerse achtergrond stijgt, het niet uit te sluiten is dat de studieomgeving verandert. Een veranderende studieomgeving maakt het thema diversiteit in combinatie met studie-ervaringen meer relevant om te onderzoeken.

Referenties

Bink, S (2005). Feiten & Cijfers: Niet stigmatiseren, maar stimuleren -In- en doorstroom van allochtone studenten binnen het hoger onderwijs. (Mira Media) Opgehaald van: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=doorstromen%20allochtone%20studenten%20university%20echo&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.miramedia.nl%2Fmedia%2Ffiles%2FF%26C_instroom%2520hoger%2520onderwijs.doc&ei=He8YUfOiLLOy0AX_IAI&usq=AFQjCNGPLa69y4fkaJo_xurrGsmXbVvu_Q&bvm=bv.42080656,d.d2k

CBS-definitie opgehaald van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=1013>, dd. 01/10/12

Centraal Bureau voor de Statistiek (1971): *Studieloopbaan van de studentengeneraties 1954-1957 en 1961-1963. Deel 2 studiebalansen; deel 3 factoren die de studieresultaten beïnvloeden*. Den Haag: Staatsuitgeverij.

Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd edition), p.19-74. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Curran-Everett, D (2009). Explorations in statistics: confidence intervals. *Advanced Physiological Education*, 33, p.87-90.

Ishitani, T. T., & DesJardins, S. L. (2002). A longitudinal investigation of dropout from colleges in the United States. *Journal of College Student Retention*, 4(2), 173–201.

Bijlage 1. De vragenlijst

Studievoortgang - wat helpt, wat hindert?

Deze vragenlijst is deel van een onderzoek vanuit de Universiteit Utrecht. Het doel is om meer inzicht te krijgen in de factoren die meespelen in studiesucces en studievertraging. Wat helpt jou als student vooruit in je studie, en wat belemmert je? En hoe kan de universiteit hierop inspelen om jou en andere studenten zo goed mogelijk te helpen om hun studie af te ronden?

Jouw meningen en ervaringen zijn belangrijk voor het onderzoek, of je nu studievertraging hebt of niet. Elke student is anders, en elke student telt. We kunnen alleen een goed beeld krijgen van de ervaringen van verschillende studenten als zoveel mogelijk mensen de vragenlijst invullen.

Alle antwoorden worden anoniem verwerkt. De gegevens worden alléén gebruikt voor dit onderzoek.

Nadat je een studie gekozen hebt, duurt het niet lang voordat je alweer studiekeuzes moet maken: een studierichting binnen de bachelor (keuze major/studiepad), en keuzevakken in de vrije ruimte. Hoe ervaar jij dit? We willen graag weten of er vanuit de opleiding/universiteit voldoende informatie en persoonlijke begeleiding is om tot goede keuzes te komen.

In de meeste bachelorstudies moeten studenten ergens halverwege kiezen uit verschillende studierichtingen. Dit wordt ook wel 'studiepad' of 'major keuze' genoemd.

1. *Vind/vond jij het makkelijk of lastig om binnen deze bachelorstudie een studierichting te kiezen?*

heel makkelijk   heel lastig   NVT, dit geldt niet voor mijn studie

2. *Vind je dat de opleiding/universiteit voldoende informatie aanbiedt om je te helpen bij deze keuze?*

veel te weinig   ruim voldoende   NVT

In de bachelorstudie mogen studenten ook een aantal keuzevakken volgen. Dit mogen ook vakken zijn van een andere studie, of een andere universiteit. Dit kan een minor zijn, of een eigen selectie van vakken.

3. *Vind/vond jij het makkelijk of lastig om vakken in je vrije ruimte te kiezen?*

heel makkelijk   heel lastig   NVT, ik hoef nog niet te kiezen

4. *Vind je dat de opleiding/universiteit voldoende informatie aanbiedt om je te helpen bij deze keuze?*

veel te weinig   ruim voldoende   NVT

5. *Heb jij tot nu toe behoefte (gehad) aan persoonlijke begeleiding vanuit de universiteit, bij het maken van studiekeuzes (zowel studierichting als keuzevakken)?*

Nee.

Ja, maar ik heb geen begeleiding gehad.

Ja, en ik heb ook begeleiding gehad.

Stel dat je nú een keuzevak moet uitzoeken, en je wilt je breed oriënteren. Daarom wil je een overzicht krijgen van alle vakken die in de komende periode worden gegeven bij andere opleidingen en faculteiten.

6. Denk je dat het makkelijk of moeilijk zou zijn om, evt. met behulp van internet (UUwebsite, Osiris etc.), zo'n overzicht te krijgen van mogelijke keuzevakken?

heel makkelijk   heel moeilijk   Ik heb echt geen idee

Optioneel: Hoe/ waar zou je deze informatie zoeken?

.....
.....
.....
.....

Als student kun je een persoonlijk gesprek hebben met je tutor of met de studie-adviseur. De volgende vragen gaan erover of jij hier gebruik van hebt gemaakt (om wat voor reden dan ook), en zo ja, of dit nuttig voor je was.

7. Hoe vaak heb jij tijdens je studie de studie-adviseur gesproken?

Nooit (verder met linker vraag)   Ongeveer ..... keer (ga verder met rechter vraag)

7a. Als je de studie-adviseur nooit gesproken hebt: Kun je aangeven waarom niet?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- Geen behoefte aan
- Ik wist niet dat er een studie-adviseur is
- Ik kon de studie-adviseur moeilijk bereiken
- Anders, namelijk.....

.....

7b. Als je de studie-adviseur wel gesproken hebt: Was dit nuttig voor jou?

helemaal niet nuttig   heel nuttig

7c. Optioneel: Waarom vond je het wel/niet nuttig om met de studie-adviseur te praten?

.....
.....

8. Hoe vaak heb je ná je eerste studiejaar je tutor individueel gesproken?

Nooit/ik weet niet. (verder met linker vraag) Ongeveer ... keer (verder met rechter vraag)

8a. Als je je tutor nooit gesproken hebt: Kun je aangeven waarom niet?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- Geen behoefte aan
- Ik weet niet of ik een tutor heb / wie mijn tutor is
- Ik kon mijn tutor moeilijk bereiken
- Anders, namelijk.....

8b. Als je je tutor wel gesproken hebt: Was dit nuttig voor jou?

helemaal niet nuttig   heel nuttig

8c. Optioneel: Waarom vond je het wel/niet nuttig om met je tutor te praten?

.....

Met de volgende vragen willen we een beeld krijgen van je aanwezigheid bij hoorcolleges en bij werkcolleges/werkgroepen/practica, en welke redenen daarbij meespelen voor jou.

9. Hoe vaak heb je hoorcolleges gemist of overgeslagen?

(bijna) nooit   heel vaak

10. Wat zijn voor jou belangrijke redenen om een hoorcollege te missen?

Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- Als ik ziek ben of er echt niet kan komen (bv. treinstoring).
- Als ik op dat moment moet werken.
- Als ik de docent niet goed vind.
- Als het college me niet nuttig lijkt / niets toevoegt.
- Als ik er vroeg voor op zou moeten staan.
- Als ik het vak/onderdeel niet interessant vind.
- Als ik iets leukers te doen heb op dat moment.
- Anders, namelijk

.....
.....

11. Hoe vaak heb je werkgroepen/werkcolleges/practica gemist of overgeslagen?

(bijna) nooit   heel vaak

12. In veel bachelorvakken is het verplicht om aanwezig te zijn bij de werkcolleges/ werkgroepen/ practica. Is die aanwezigheidsplicht voor jou een belangrijke reden om het bij te wonen?

NVT, bij mijn vakken is er (bijna) nooit aanwezigheidsplicht

Helemaal niet belangrijk/ ik ga sowieso   heel belangrijk / vaak enige reden

Met de volgende vraag willen we graag te weten komen wat jou belemmert in je studie. Onder 'belemmeringen' verstaan wij alles wat het studeren zwaarder voor je maakt. Het hoeft niet zo te zijn dat je er ook studievertraging door op hebt gelopen.

13. Welke dingen heb jij ervaren als belemmeringen in je studie? Je kunt meerdere antwoorden aanvinken.

- Sommige vakken zijn erg zwaar
- Moeite met academische vaardigheden (plannen, zelfstudie, schrijfvaardigheid, ...)
- Moeite met de Nederlandse taal
- Ziekte of familie-omstandigheden
- Weinig motivatie / enthousiasme voor mijn studie hebben
- Niet aan een vak mogen deelnemen (omdat het vol zit, of vanwege strikte toegangseisen)
- Te veel tijd kwijt aan werk of familie-verantwoordelijkheden
- Moeite om vakken / een studierichting te kiezen, of mij later alsnog bedenken
- Anders, namelijk

14. Verwacht jij je bacheloropleiding in de 'nominale tijd' af te ronden, dus binnen 3 jaar nadat je bent begonnen met de studie?

- Ja.
- Nee, ik ben al langer dan 3 jaar bezig.
- Nee, ik denk dat ik er in totaal langer dan 3 jaar over ga doen.

15. Hoeveel heb je gewerkt naast je studie? Probeer je gemiddelde aantal werkuren per week in te vullen.

- Ik heb nooit gewerkt naast mijn studie. *(sla de volgende twee vragen over)*
- Gemiddeld ongeveer ..... uur per week.
- Mijn werkuren zijn zo wisselend, dat ik het gemiddelde echt niet kan schatten.

16. Welke redenen zijn voor jou belangrijk, bij het werk dat je naast je studie doet/hebt gedaan?

- Het is/was een leuke baan.
- Het staat goed op mijn CV of sluit aan bij mijn toekomstige ambities.
- Ik heb/had het geld nodig voor mijn studie of levensonderhoud.
- Meer budget om leuke dingen te doen (bv. vakantie, uitgaan) of leuke dingen te kopen.
- Anders, namelijk

17. Heb je het gevoel dat je studie soms lijdt, of heeft geleden, onder je werk?

- nooit   heel vaak

Deze vragen gaan over je omgeving, omdat de omgeving soms ook een rol speelt bij studievoortgang.

We zijn benieuwd op welke plaatsen jij goed kunt studeren. Met 'goed studeren' bedoelen we dat je je kunt concentreren, dat je niet gestoord wordt, en dat je dus relatief veel werk gedaan krijgt.

18. Kun jij thuis goed studeren?

heel goed   helemaal niet goed

Optioneel: Waarom wel /niet?

.....

19. Kun jij op de universiteit (of in de universiteitsbibliotheek) goed studeren?

heel goed   helemaal niet goed

Optioneel: Waarom wel /niet?

.....

20. Heb je het gevoel dat je goed over je studie kunt praten met je ouders?

helemaal niet   heel goed

21. Heb je het gevoel dat je ouders jou stimuleren om je best te doen voor je studie?

helemaal niet   heel erg

22. Heeft één van je ouders (of allebei) een HBO of WO (bachelor, master, doctoraal) opleiding afgerond?

Ja, één of beide ouders   Nee, geen van beiden   Dat weet ik niet

23. Heb je een broer/zus die ook een opleiding op HBO of universiteit volgt/heeft gevolgd?

Ja.

Nee, want ik heb geen broers of zussen.

Nee, ik ben (tot nu toe) de enige die zo'n opleiding volgt.

Tot slot verzamelen we achtergrondinformatie. Zo krijgen we een beter beeld van de studenten die de vragenlijst invullen. Alle gegevens worden anoniem verwerkt en alléén voor dit onderzoek gebruikt.

24. Welke bachelorstudie volg je?

.....

25. In welk kalenderjaar ben je gestart met deze bacheloropleiding?

.....

26. In welk kalenderjaar verwacht je het bachelordiploma te halen?

.....

27. Welke opleiding(en) heb je gedaan voordat je op de universiteit kwam?

- MBO → HBO afgerond
- MBO → HBO propedeuse
- Havo → HBO afgerond
- Havo → HBO propedeuse
- VWO → HBO afgerond
- VWO → HBO propedeuse

28. Wat is je huidige woonsituatie?

- Thuiswonend
- Op kamers
- Zelfstandig.

29. Wat is je geslacht?

- Man
- Vrouw

29. Wat is je leeftijd?

..... jaar

30. In welk land ben je geboren?

.....

31. In welk land is je moeder geboren?

.....

31. In welk land is je vader geboren?

.....

Bijlage 2

Resultaten Focusgroepen Geesteswetenschappen

Aanleiding

De G5 universiteiten¹ hebben subsidie ontvangen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OC&W) om activiteiten te ontwikkelen die bijdragen aan de bevordering van het studiesucces van eerstegeneratiestudenten (1° GS). 1° GS zijn studenten van wie geen van beide ouders een HBO dan wel universitaire opleiding heeft afgerond. Bij aanvang van het project bleek dat het onvoldoende onduidelijk was

1. Of het studiesucces van 1° GS lager is dan van niet-1° GS en zo ja welke factoren dit verschil kunnen verklaren en
2. Of er verschil is in de behoeften van 1e GS en niet 1° GS op het gebied van begeleiding tijdens hun studie.

De Faculteit Sociale Wetenschappen (FSW) van de Universiteit Utrecht heeft er daarom voor gekozen om een probleemanalyse uit te voeren ten aanzien van het studiesucces van 1° GS, resulterend in een lijst van aanbevelingen (met mogelijkheid tot uitvoering van de gewenste maatregelen). De probleemanalyse bestaat uit focusgesprekken met zowel studenten als experts (docenten, tutores en studieadviseurs) en een vragenlijst waarin belangrijke thema's die uit de focusgesprekken naar voren kwamen worden opgenomen. Om een vergelijking te kunnen maken tussen verschillende faculteiten van de Universiteit Utrecht zijn de focusgesprekken gehouden onder studenten en experts binnen de faculteiten Bèta (opleiding farmacie), Geesteswetenschappen (opleidingen Geschiedenis, Taal- en Cultuurstudies en Communicatie en Informatiewetenschappen) en Sociale Wetenschappen (alle zes opleidingen).

Methoden

Er totaal hebben er twaalf focusgesprekken plaatsgevonden in drie faculteiten. Per faculteit zijn er drie focusgesprekken gehouden met gemiddeld 8 studenten per gesprek uit het tweede of derde jaar van de bachelor en één gesprek met gemiddeld 6 experts (tutores, docenten en studieadviseurs). De studenten zijn op basis van de variabelen academische generatie en etnische achtergrond ingedeeld in een van de drie groepen. Hierbij zijn de groepen op basis van deze variabelen zo homogeen mogelijk gehouden. De gesprekken met studenten vonden per faculteit tegelijkertijd plaats. De resultaten van deze gesprekken zijn meegenomen in de focusgesprekken met experts. De topiclijst is semi-gestructureerd waarbij de volgende onderwerpen aan de orde komen 1) Wat is studiesucces volgens de participanten? 2) Hoe staat het met het studiesucces van de participanten²? 3) Wat hebben de participanten² gedaan en/of wat zouden ze kunnen doen om hun studiesucces te verbeteren? En tot slot 4) Wat kan de universiteit bijdragen aan het vergroten van studiesucces?

De focusgesprekken zijn geleid door derdejaars studentassistenten. Zij hebben een training in specifieke gesprekstechnieken voor focusgesprekken gevolgd bij het COL-UU.

Resultaten

De resultaten van de focusgesprekken met betrekking tot de factoren die gerelateerd zijn aan het studiesucces zijn in drie onderwerpen ondergebracht, te weten 1) individuele kenmerken, 2) invloeden van de omgeving, en 3) kenmerken van studie en universiteit. Deze rapportage bevat de onderzoeksresultaten uit focusgesprekken met zowel studenten als experts (docenten, tutores, studieadviseurs). In deel 1 en deel 2 worden de resultaten besproken van de drie faculteiten samen omdat er geen verschillen zijn gevonden tussen de faculteiten. In deel 3 wordt het gezamenlijke deel aangevuld met informatie specifiek over de faculteit Geesteswetenschappen. Informatie van participanten uit de andere faculteiten die relevant is voor Geesteswetenschappen is ook opgenomen in onderstaande resultaten.

---

¹ VU, UvA, Erasmus Universiteit, Universiteit Leiden en U.U.

² In de gesprekken met experts is de topiclijst aangepast en is het woord participanten vervangen door studenten.

Voorafgaand aan de resultaten is het raadzaam om te vermelden dat volgens de deelnemers er weinig verschillen zijn tussen de factoren die het studiesucces van eerstegeneratiestudenten en niet- eerstegeneratiestudenten bepalen. Hoewel het eerste deel van het focusgesprek exploratief was opgezet, is in het tweede deel van het gesprek door de gespreksleiders in dit onderzoek expliciet naar de problematiek van eerstegeneratiestudenten versus niet-eerstegeneratiestudenten gevraagd. Uit de respons bleek dat de deelnemers hier weinig verschil in ervaren. De verschillen die wel benoemd zijn, zijn expliciet verwerkt in dit verslag.

1. Individuele kenmerken van de student met betrekking tot studiesucces

1.1 Motivatie:

Zowel experts als studenten wijzen erop dat studenten in het begin van de studie soms nog wat 'verloren' lijken, ze hebben eigenlijk al te vroeg moeten kiezen en weten nog niet precies wat ze van hun studie mogen verwachten of wat ze er van vinden. ("*Studenten mogen en moeten veel kiezen, maar allemaal net te snel.*")

Ook zijn de eerstejaarsvakken van de studie vaak algemener, bevatten ook 'saai verplichte kost' en wordt de studie pas leuker en persoonlijker na het kiezen van een studiepad in het tweede jaar.

Sommige experts hebben het idee dat studenten tegenwoordig steeds minder gemotiveerd zijn. Misschien studeren zij meer 'omdat het hoort' en omdat het vanzelfsprekend is om te gaan studeren, zonder dat ze er zelf heel enthousiast voor zijn. Ze zien het dan meer als een verlengde van de middelbare school (saai en verplicht) dan als een persoonlijke keuze waarin ze graag willen investeren.

Discipline / zelfstandigheid:

Zowel uit de studentengroep als uit de expertgroep komt naar voren dat discipline en zelfstandigheid factoren zijn die studiesucces positief beïnvloeden. Dit blijft zich vermoedelijk door leeftijd en studie-ervaring ontwikkelen. Bij sommige studenten zijn deze factoren al aanwezig. Bij anderen kunnen discipline en zelfstandigheid enerzijds in de loop der jaren toenemen. Anderzijds is het mogelijk dat het gebrek aan discipline minder problematisch wordt omdat hun intrinsieke motivatie tijdens hun studie toeneemt. In dit verband hebben studenten verschillende meningen over structuur en regels binnen de studie. De een klaagt over 'schoolseheid' en vindt colleges al snel tijdverspilling ('ik kan in die tijd sneller zelf het boek lezen'), de ander wil meer structuur, meer begeleiding en meer opdrachten.

Sommige experts vinden het een goed idee als er meer expliciete 'skills-training' zou zijn voor het plannen en structureren van de bachelorscriptie of al eerder van studeren an sich. Hierin zou aan de orde kunnen komen:

- vermogen om *alleen te studeren*, en om langdurig 'passief' te leren
- vermogen om in drukke omgeving of *in groepsverband* te studeren.
- vermogen om *een planning te maken en zich daaraan te houden*
- gebruikmaken van *vrienden als positieve externe prikkels* of als *studiegroep*

Ondernemendheid

Zelf naar de tutor of studie-adviseur stappen, zelf informatie zoeken is voor de een vanzelfsprekend, voor de ander een lastige stap. Studenten geven aan dat dat ze '*echt alles zelf moeten uitzoeken*', terwijl sommige experts juist opmerken dat ze hen '*nog net geen ontbijt op bed brengen!*' en '*een goede metafoor is het woordenboek: je moet hem wel zelf openslaan, maar de informatie is er dan ook.*'

Taalvaardigheid

Voornamelijk in de gesprekken met niet-westerse allochtone studenten (farmacie) wordt een gebrek aan taalvaardigheid als een belemmerende factor bij het studeren gezien. Studenten wijzen erop dat docenten hier verschillend mee omgaan, wat zij als *oneerlijk* ervaren. Experts vinden het moeilijk om te beslissen hoe zij om kunnen gaan met studenten die de stof goed beheersen, maar de taal niet. Studenten vinden het frustrerend dat zij steeds dezelfde fouten maken of veel tijd aan taalvaardigheden moeten besteden. Aangeboden *taalcursussen* worden zowel positief als negatief beoordeeld. Ook Nederlandse studenten hebben moeite met spelling of grammatica, of met het lezen van grote hoeveelheden Engelse literatuur. Dit

wordt echter gezien als beginnersprobleem dat met goede begeleiding in de loop van de studie overgaat. (dit geldt echter niet voor dyslectici).

2. Invloeden van de omgeving op het studiesucces

2.1 Vrienden/ studentenleven

Zowel uit de focusgroepen van de studenten, als die van de experts, komt naar voren dat vrienden en 'het studentenleven' belangrijke invloed kunnen hebben op de studievoortgang. Vrienden, studieverenigingen etc. kunnen de student afleiden van hun studie. Studenten ervaren soms 'sociale druk' om te feesten in plaats van te studeren. Tegelijkertijd zien zij ook positieve effecten van contact met medestudenten. Zij praten samen over hun studie, ervaren de sociale controle van studievrienden als positief. Sommige experts geven aan dat een niet academisch geschoolde vriendengroep of familie een belemmering kan zijn. De student kan zich hierdoor schamen en zichzelf proberen te profileren als 'scholier' met 'huiswerk' in plaats van als student met intrinsieke motivatie.

2.2 Ouders

Zowel experts als studenten vinden ouders een belangrijke factor in het kader van studiesucces. Zij vinden het moeilijk om precies aan te geven hoe het gedrag van ouders effect heeft op studiesucces. Uit de persoonlijke verhalen van de studenten komen vaak meerdere kanten van het verhaal naar voren. Bij de eerstegeneratiestudenten voelt een groep zich gesteund en gestimuleerd door hun ouders. Ouders benadrukken dat zij zelf nooit de kans hebben gehad en stimuleren hun kind om hun uiterste best te doen. Een tweede groep 1° GS is nooit echt aangemoedigd om aan de universiteit te gaan studeren. Hun ouders vinden het belangrijker dat zij gaan doen wat ze leuk vinden dan dat deze studie een universitaire graad oplevert. Tot slot zijn er 1° GS die het jammer vinden dat ze weinig met hun ouders over hun studie kunnen praten en dat ze weinig praktische hulp van hun ouders krijgen.

Ook bij de niet-1° GS is er variatie in de mate waarin zij hun studie thuis (kunnen) bespreken. Ook zij zijn in meer of mindere mate door hun ouders gestimuleerd of juist meer 'losgelaten'.

2.3 Broers en zussen

Met name oudere broers en zussen kunnen een positieve factor zijn in het studiesucces van studenten. 1° GS vertellen dat zij het prettig vinden dat hun oudere broer of zus al weet hoe het is om te studeren en zaken daaromheen te regelen. Maar ook studenten met hoger opgeleide ouders geven soms aan dat hun broer of zus een steun of inspiratie is. In de expert-groepen (farmacie) komt naar voren dat niet-westerse allochtone studenten soms meer 'last' hebben van zorgtaken binnen de familie (meer verantwoordelijkheid richting familie en daardoor minder nadruk op de eigen studie),

Samengevat zijn er verschillende factoren waarin de familie meer of minder ondersteunend kan zijn (praktische hulp, inhoudelijk bijdragen aan studie, financiële ondersteuning etc.) Al deze factoren lijken wel samen te hangen met opleidingsniveau, en achtergrond (autochtoon/allochtone families), maar toch is er niet direct te voorspellen in welke richting dit verband is.

2.4 Nevenactiviteiten

Wanneer studiesucces gezien wordt als de lengte van de studietijd, dan vinden zowel studenten als experts dat activiteiten naast de studie (vereniging, werk, reizen, buitenlandervaring) zorgen voor 'minder studiesucces'. Zij zijn het echter niet met deze definitie eens en vinden dat voorgaande activiteiten juist 'meer studiesucces' opleveren aangezien de student werkt aan zijn of haar persoonlijke en academische ontwikkeling. Verschillen in achtergrond en financiële situatie zorgen er voor dat er verschil is in de hoeveelheid tijd die de student aan *betaald werk* besteedt of moet besteden. Dit kan ten koste gaan van hun studie. Hoewel het aangaan van een lening mogelijk is, lijkt het erop dat de meeste studenten betaald werk toch zien als een beter alternatief en daarmee als *noodzaak*.

3. Kenmerken van de Universiteit en Faculteit

Tijdens gesprekken met studenten van de faculteit Geesteswetenschappen valt op dat studenten in verschillende processen structuur en duidelijkheid missen in communicatie van universiteit naar student. In dit deel van het verslag zal uiteengezet worden op welke

gebieden zij dit in het bijzonder missen. De paragrafen 3.1 t/m 3.3 zijn gebaseerd op gesprekken met studenten en experts uit alle faculteiten. De paragrafen 3.4 t/m 3.8 zijn gebaseerd op de studenten en experts van Geesteswetenschappen en hebben daarom specifiek betrekking op de faculteit Geesteswetenschappen.

Algemeen:

3.1 Informatievoorziening

Over het algemeen ervaren de studenten van alle drie de onderzochte faculteiten de informatievoorziening van de universiteit onder de maat. Bij GW kwam dit thema echter meer ter sprake dan bij FSW en Bèta, (zie paragraaf 3.4).

De student ondervindt moeite om te achterhalen bij wie hij of zij informatie kan vinden. Uitgangspunt voor de zoektocht is vaak de website of andere digitale platforms (zoals blackboard of webCT) van de universiteit. De studenten beoordelen deze website van de universiteit als onoverzichtelijk. De verschillende (digitale) informatiekanaalen lijken los van elkaar te staan waardoor er geen structuur zichtbaar is. Sommige studenten geven aan elkaar via gesloten groepen op facebook op de hoogte te houden van procedures. Experts vinden dat studenten eigen initiatief moeten kunnen nemen om aan informatie te komen. Zij geven aan dat de UU veel informatie geeft, maar dat de structuur ontbreekt.

3.2 Studiefaciliteiten

Studenten zien de universiteitsbibliotheek (UB) (breder genomen: het studeren in een universiteitsgebouw) als een plek die bijdraagt aan het vergroten van hun studiesucces. Studeren in de UB draagt zowel bij aan het concentratievermogen als de discipline van de student. Hoewel de UB als studieplek zeer positief gewaardeerd wordt ondervindt de student frustraties als het gaat om het aantal beschikbare werkplekken. Hiermee houdt direct verband dat de frustratie toeneemt wanneer werkplekken onnodig en oneerlijk (lang) bezet zijn zonder dat er gewerkt wordt.

3.3 Regels

Langstudeerboete

Zowel experts als studenten zien de langstudeerboete als een maatregel die een positieve invloed heeft op motivatie en studiesucces. Het is een negatieve vorm van extrinsieke motivatie. De regel wordt met name wanneer de student vertraagt door onmacht en omdat een financiële prikkel niet elke student even hard zal raken als onrechtvaardig ervaren. Studenten geven wel aan dat ze proberen de boete te vermijden en dat ze zich onder meer druk voelen staan om snel af te studeren. Met het oog op deze maatregel blijken ouders hun kinderen te stimuleren om met hun studie op schema te blijven.

Regels waarmee de universiteit inzet van student wil vergroten

De regel dat een student minimaal een 4 moet halen om deel te kunnen nemen aan de aanvullende toets mist volgens studenten in sommige gevallen zijn doel. Hierdoor kunnen zij keuzes maken die hun studievoortgang belemmert.

Student 1: "Als ik denk dat ik geen vier haal, dan maak ik het tentamen niet zodat ik die nog kan herkansen." Student 2: "De ene toets maak ik voor minimaal een vier zodat ik die in de herkansing beter haal".

Het Bindend Studie Advies (BSA) wordt positief beoordeeld door zowel studenten als experts. Het is een sterke extrinsieke motivator in het kader van studiesucces. Studenten zien het BSA als een duidelijk helder signaal dat hen motiveert om zich in te zetten voor hun studie waardoor zij denken meer studiepunten halen dan wanneer er geen BSA zou zijn.

GW specifiek:

3.4 Communicatie

Tijdens de gesprekken met de studenten van GW vormt het ontbreken van "communicatie" een rode draad. Hiermee wordt communicatie over vakken, maar ook over de studieloopbaan bedoeld. Zowel experts als studenten geven aan dat er in een aantal gevallen gebrek is aan heldere communicatie naar studenten (voornamelijk bij geschiedenis). Tweede en derdejaarsstudenten ervaren hun studie als een puzzel. Experts beamen dit ten dele. Zij zien de verschillen tussen de opleidingen (de opleiding geschiedenis geeft minder informatie over

studieloopbaankeuzes dan CIW of TCS) maar geven aan dat studenten ook moeite kunnen doen om informatie te halen.

Student: "Je kunt er zo moeilijk op plannen, want je kunt niet plannen of je uitgeloot wordt of dat het volgende blok een vak opeens wegbezuinigd wordt. Dan kan je wel naar Amsterdam gaan, maar dan gaan ze daar misschien ineens vakken schrappen".

Tevens vinden studenten bijvoorbeeld de informatie voorafgaand aan de cursus vaak onduidelijk waardoor hun keuzes onbedoeld studievertraging met zich mee brengen. Sommige studenten schreven zich bijvoorbeeld in voor een vak dat anders bleek te zijn dan in de cursushandleiding werd vermeld.

3.5 Studieadviseur

Wanneer studenten in het algemeen praten over de taken van een studieadviseur dan vinden ze het prettig dat een studieadviseur hen serieus neemt en meedenkt over hun studieverloop. Zo wordt een studieadviseur als prettig ervaren wanneer hij of zij samen met de student het pad uitstippelt en betrokkenheid toont bij de student.

Student: "Het is fijn dat je zoiets hebt, iemand die je echt begeleidt en iemand die gewoon op alle vragen antwoord weet"

Studenten begrijpen dat ze dingen zelf moeten uitzoeken, maar zijn onzeker over of zij alle informatie wel goed hebben uitgezocht. Omdat zij de vele regels en uitzonderingen niet goed kunnen overzien willen zij graag bevestiging in hun studieplanning van de studieadviseur.

Wanneer studenten een afspraak willen maken met de studieadviseur dienen zij soms ruim een maand te wachten. Zij krijgen hierdoor het idee dat er te weinig studieadviseurs zijn die te veel werk hebben in te weinig tijd. Experts geven aan dat de verantwoordelijkheid voor het helder krijgen van een studierpad bij de student ligt, maar zien dat het bij verschillende studies anders geregeld is. Bij geschiedenis wordt er op bovenstaand vlak meer zelfstandigheid verwacht dan bij TCS en CIW.

Student: "Als ze bij geschiedenis of bij andere studies gewoon eens van bovenaf zeggen van "Dit zijn de te bewandelen paden als je twee jaar hebt gedaan", dus eigenlijk een soort minor binnen je eigen studie, dan ben je ook wat zekerder. Wat jij net al zei, dan kon je aan het eind van je bachelor ook ten minste zeggen: "Nu heb ik echt wat gedaan en iets bestudeerd" en niet allemaal losse flarden."

Tot slot zien sommige studenten hulp vanuit studieverenigingen als een mogelijkheid tot verlichting in de lasten van de studieadviseur: Studieverenigingen zouden een grotere rol kunnen krijgen in het wegwijs maken van de student en het geven van antwoord op de vraag waar je met welke vragen terecht kunt.

3.6 Instromen in een vak (capaciteit en plaatsingscommissie)

Een aantal studenten geeft aan dat het moeilijk is om hun studieplan te voltooien. De plaatsingscommissies komen in gesprekken met studenten veel aan bod. Studenten vertellen dat er voor bepaalde vakken een limiet geldt op het aantal studenten. Hieronder vallen ook enkele verplichte vakken. Derdejaars studenten geven aan dat hun toelating obstakels kent doordat tweedejaars instromen. Tweedejaars geven aan dat zij door plaatsingscommissies niet worden toegelaten bij niveau drie vakken omdat derdejaars voorrang krijgen. Beide groepen studenten geven aan dat ze hierdoor vertraging op kunnen lopen. De communicatie van de criteria rondom toelating van vakken is voor een aantal studenten onduidelijk. Dit wordt als oneerlijk ervaren en roept frustratie op. Daarbij geven studenten aan dat de plaatsingscommissies vaak moeilijk te bereiken en te overtuigen zijn.

De limiet op het aantal studenten van vakken zorgt er volgens studenten ook voor dat zij niet altijd de studie van hun eigen keuze te kunnen volgen. Wanneer het vak van hun eerste keuze vol zit dienen zij zich in de na-inschrijving voor het vak van hun tweede keuze in te schrijven. Deze blijken vaak ook vol te zitten. De student gaat vervolgens voor een derde keuze. Hierdoor kan de intrinsieke motivatie om deze periode te studeren flink afnemen.

Student geschiedenis: "... het is echt een puzzeltje wil je het [de bachelor] nog

eventjes vol krijgen allemaal. Tenzij je er echt al vanaf het eerste moment mee bezig bent geweest. Dus heel veel mensen, die nog verplichte dingen moeten doen in het laatste jaar, komen in de problemen. Dan heb je die plaatsingscommissies, wordt je één keer uitgeloot, dan is dat een probleem.”

3.7 Examencommissie

Wanneer de student met vragen over toelating voor vakken een beroep doet op de examencommissie dan beantwoordt deze (volgens studenten) hun verzoeken vaker te laat of helemaal niet. Ook na herhaaldelijk benaderen bleef een antwoord bij een aantal van de participanten uit. Door de ervaring van vertragen of zelfs uitblijven van antwoord van de examencommissie wordt de toelatingsprocedure door een aantal studenten die deelnemen aan de focusgesprekken als ontransparant en onduidelijk beoordeeld. Zij krijgen het gevoel in een bureaucratische molen te zitten waarbij zij aan het kortste einde trekken.

3.8 Conclusie

Tijdens de gesprekken met studenten en experts van Geesteswetenschappen vallen een aantal faculteitsspecifieke thema's op.

Communicatie: Het blijkt voor de student binnen de faculteit Geesteswetenschappen moeilijk om informatie over vakken te vinden. Zowel digitaal als fysiek bij een studieadviseur (dit geldt voor geschiedenis meer dan voor TCS en CIW). Het gaat dan om de informatievoorziening over de te bewandelen paden om meer informatie en/of bevestiging te krijgen. Het lijkt er op dat er door de faculteit en opleidingen veel informatie wordt gegeven, maar dat deze informatie niet altijd bij de student aankomt.

Studieadviseur: Wegens de vele keuzes die de studenten bij de faculteit Geesteswetenschappen dienen te maken benaderen de studenten die deelnemen aan de gesprekken de studieadviseur voornamelijk als sparringpartner. Ze willen graag weten of de keuzes die ze maken ook de juiste zijn om de studie van hun keuze te volgen. De onzekerheid blijkt groter te zijn wanneer het curriculum wordt aangepast. Studenten weten niet goed of de keuzes die ze maken de juiste zijn en of deze leiden tot studievertraging omdat vakken niet meer worden gegeven.

Instromen in een vak (capaciteit en plaatsingscommissie) en Examencommissie De onduidelijkheid aan zowel de procedurele kant van de inschrijvingen als de mogelijkheid om deel te nemen aan cursussen (in verband met de capaciteit van een vak) roept bij studenten onbegrip en frustratie op. Daarbij komt dat de communicatie van zowel de plaatsingscommissie als de examencommissie naar de student toe onvoldoende (helder) lijkt te zijn. De studenten geven aan dat deze factoren een belemmering kunnen zijn in hun studiesucces.

Samenvattend lijken de volgende factoren bepalend te zijn voor het studiesucces van studenten GW:

1. Er vinden momenteel veel wijzigingen plaats in het curriculum.
2. Opleidingen geven veel informatie, maar deze informatie komt niet altijd aan bij studenten.
3. Er is een bepaalde capaciteit voor een aantal vakken waardoor studenten uitgeloot worden.
4. De plaatsingscommissies voor vakken en de examencommissie(s) zijn in de beleving van de student niet altijd goed te bereiken waardoor zij de hoop om alsnog te mogen instromen kunnen opgeven.
5. Bovenstaande twee punten in combinatie met de grote keuzevrijheid van studenten GW kan keuzestress en vertraging of een lager gemiddelde veroorzaken.